

Előfizetési árak:
 A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 6 frt — kr.
 Negyedévre . . . 1 50 >
 Hal-ben na. noz aordva:
 Egész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt -- kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszafizetésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó hivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, május 18.

Döntés előtt.

A pozsonyi ünnepek lezajlottak, a király Budapestre érkezett és azért bár a magyar parlamentnek Pozsonyban történt mellőzése fontos politikai eseményné nőtte ki magát, mely a képviselőház mai ülésének is tárgyát képezte, és bár az esküdtszékek reformálásáról s a bűnvádi perrendtartásról szóló törvényjavaslat is gondot ad a kormánynak, a válságos helyzet sulypontját mégis a kvóta kérdés képezi. A király döntése a közeli napokban várható.

Ma érkeztek meg a magyar fővárosba Badeni és Bilinsky osztrák miniszterek is, hogy folytassák a tárgyalásokat magyar kollégáikkal. Ezekről a tárgyalásokról már nem igen várhatunk eredményt. Badeni gróf mereven ragaszkodik a 36-os kvótahoz, ennél kevesebbet nem fogadhat el, mert nem vihethné keresztül a reichsrathban.

A mi kormányunk sajnos, nem olyan határozott. Az eddigi 31.4% helyett önkénytelenségrel felajánlott 33.2%-os kvótát s ezzel elvesztette lábait alól a biztos talajt. Most már, a kiszivárgott hírek szerint, ő Felső előtt a 34-es kvótát is elvállalta, sőt, mint legeslegutolsó (?) ajánlatot, a Tisza-féle csekély történet is megígérte ráadásnak a 34-es kvótára. A liberális párt korifeusai 34.6%-nak gondolják Magyarországnak jövő kvótáját.

Lukács pénzügyminiszter, aki a kiegyezési kérdésekben a legtájékozottabb,

mikor a minisztertanács elfogadta a 33.2%-ot abban a reményben járult ehhez, hogy sikerülni fog a bevételeket annyira fokozni, hogy a kvótának ilyen arányban történendő emelése nem fogja megzavarni a pénzügyi egyensúlyt, — de nagyobb mérvű emelésbe már nem nyugodhatnak bele, mert ez ismét a deficit útjára vinne bennünket.

Ilyen körülmények között elkerülhetetlennek látszik nemcsak a válság, hanem az is, hogy a korona fog dönteni e nagy kérdésben.

Napokkal ezelőtt közöltük már, hogy a felség magához fogja hivatni a hercegprímást, a kormánypárt oszlopos tagjait s a nemzeti és a néppárt vezéreit, hogy tőlük információt nyerjen a helyzetről. Ezek meghallgatása után fog dönteni a kormány sorsa felett.

Azt azonban, hogy a kvóta magassága felett is a korona döntsön, minden áron elakarják kerülni. És ez jó is lenne.

A kiegyezési törvény ugyan külön paragrafusban intézkedik arról, hogy ha a két bizottság és a két kormány nem tudna megegyezni egymással a kvóta arány megállapítására vonatkozólag, akkor az uralkodónak van joga dönteni, — de nem lenne kívánatos, hogy a korona ezuttal éljen e jogával és így a dolog odiumát is magára vegye. Természetes dolog, hogy mind a két fél megnyugodnék a felség magas elhatározásában, — de mégis, érezve a tehernek súlyát óvhatatlan dolog, hogy arra ne gondoljon az ember, aki e terhet vállaira rakta.

Lehet-e még modus vivendit találni,

lehet-e még kiegyenlíteni az ellentéteket anélkül, hogy a korona döntését kellene igénybe venni? Ez a nagy kérdés.

Ha nem vezetné elvakult pártpolitika a magyar kormány férfiakat még lehetne Most lenne az ideje, hogy Horánszky-nak államférfiúi bölcseségre valló indítványát komoly megfontolás tárgyává tegyék. Erre azonban kevés a remény. Pedig ez a mód megmentené az országot a megalázódástól és a másik félre sem lenne igazságtalan.

A másik még lehetséges mód az egy évi provizórium. Ezt éppen nem tartanák célravezető eszköznek. Csak elodázná a kérdés megoldását, de semmi reményt nem nyújtana arra, hogy a provizórium alatt sikerülni fog a végleges megoldás.

Nagy okunk van azért kettőzött figyelemmel kísérni a legközelebbi napok politikai eseményeit. Reményünket nem a kormányba, hanem az apostoli királynak bölcsességébe és alkotmányos lelkületébe vetjük.

A félhivatalos a pozsonyi esetről.

A »M e m z e t« nyilatkozata a pozsonyi ünnepek botránjáról:

A »M—g« ma esti kiadásában vezércikkben emlékszik meg arról a tényről, hogy a pozsonyi leleplezési ünnepély alkalmából a képviselőház és a főrendiháznak az ez ünnepélyhez.

Pozsony városa által meghívott küldöttségei nem járultak tisztelgésre a felség elé. N »M—g« különféle kombinációkat fűz, ahhoz, hogy ha e tisztelgés megtörtént volna a parlament küldöttségei mily sorrendben nyertek volna fogadtatást. Mi úgy tudjuk, hogy a po-

A „TISZÁNTÚL“ TARCZAJA.

Mariana.

Dráma 4 felvonásban, írta José Echegaray, fordította Szalai Emil. A nagyvárad színházban először adják ma este.

A ma este színre kerülő dráma szerzője nem ismeretlen a nagyvárad közönség előtt. José Echegaraynak, az újabb kori spanyol drámaírók egyik legkiválóbbikának, »Bernardo Montilla« című darabja ezelőtt két évvel megnyitotta előadását a Leszkay társulatának s nagy sikert aratott.

Echegaraynak ma bemutatandó drámája kimondom azonnal, kritikai szemüvegen nézve mögötte áll »Bernardo Montilla«-nak, de a nagyobbára laikus közönség mégis több élvezetet talál benne, hogy miért, az alábbi sorokból ki fog tűnni.

A dráma sikere abban rejlik, ha a szerző olyan dolgokat visz a színpadra, mely a való életben is megtörténhetnek s azok a bajok, melyek a darab hőseit fenyegetik, vagy melyek megtörténtek vele, fenyegetőleg ellhassanak szembe mindenkiel s megtörténhetnek volna velünk is. Az olyan fájdalom látványa, melyet az életben lehetségesnek ítélünk, reflex-hatást gyakorol ránk.

Meghatja kedélyünket, mert a kinok látára, önkénytelenül annak helyébe tesszük magunkat, ki ama kinokat türi. Ha a szemünk

előbe állított bajok lehetőségében kételkedünk, ha azokat tulzottnak, mesterkéltnek, összehalmozottaknak, valószínűtlenségnek gondoljuk, a dráma hatás elmarad. A költő képzelete, ha egyszer az élet valóságának törvényétől megválk, üres játékká lesz, mely csilloghat, elkápráztatja lelkünket, de szívünket hidegen hagyja. Nem szánkozhatunk olyan dolgon, melynek megtörténhetésében nem hiszünk.

Az excentrikus jelenetek, bonyodalmak, helyzetek csak rendkívüliségükkel fogva bilincselnek le. Mert az ember természetében rejlik hogy a rendkívüli iránt nagy érdeklődéssel viseltetik, de csak a pusztá curiositás érzete hat lelkére, a szív nem indul meg, a lélek hidegen marad.

»Mariana«, az új dráma, egymásra halmozott örültségek és gonoszságok találkozása természetellenesen sok balesettel, s képtelen jellemekkel. Ep azért az esztetikus, a dráma bíráló »Mariana«-t mint absurd darabot elveti, de az ideges század ideges közönsége, mely mindég csak a rendkívüli eseményeket hajhássza, nagy élvezettel nézi végig.

A dráma hősnője, egy szép spanyol fiatal leány, kinek kezéért két udvarló versenyez: Dániel Montoya és Don Pablo. Mindkettő örülni szeret, Mariana mindkettőt biztatja, de egyiket sem választja. A két szerelmes közül Dániel a rokonszenvesebb, hozzá látszik a leány nagyobb vonzódással birni. De valahányszor az ifju közeledni iparkodik hozzá, visszautasítja

s Don Pablora mosolyog, ki szintén rendkívül szerelmes, de a mellett igen féltékeny, első feleségét is féltékenységből ölte meg.

Don Joaquin, Dániel barátja és nevelő atyja, el nem bírván igazodni a leány jellemén, végre kérdőre vonja Marianát. A jó öreg ur, ki sok jót tett Marianával, mikor még az piczike leány volt, szánalommal látja, hogy az ő szeretett Dánielje miként évődik határtalan, de reménytelen szerelmében és elhatározza, hogy tisztázni fogja a helyzetet. Oda áll Mariana elé és felszólítja, hogy beszéljen végre nyíltan és őszintén.

A leány kelepezébe kerülő, némi vonakodás után kitarja lelkét.

Kis gyermek volt még, nem ismert más embert mint atyját és anyját. Azt hitte, hogy atyja jó ember de csakhamar ellenkezőről kellett meggyőződnie, mert nem egyszer látta, hogy az megverte feleségét, a Mariana anyját. — Egyszer éjszaka felkeltették édes álmából. Apja mellett ott állt édes anyja könnyes szemekkel, anyja megitt pedig egy idegen ur, a ki azt mondta:

» Siess fogd a piczikét és jöjj! Az idő múlik. Ekkor kiemelték az ágyából, felöltöztették és levitték egy kocsi. A mint a kocsi tova robogott, egy csók csattant el, de ezt a csókot anyja nem az ő arcára nyomta. Londonba mentek, hol anyja egy ideig békében élt csábitójával, Don Alvaradoval, ki azonban csakhamar megunta és kinezta szeretőjét s végül elkergette. Az asszony nyomorgott,

zsenyi ünnepségek rendezését teljesen Pozsony szab. kir. város végezte és amint halljuk a parlamenti küldötségeknek a felség előtt való tisztelgése eredetileg sem volt tervbe véve. Már maga az annak idején közzétett szertartási rend is azt bizonyítja. Lehetséges, hogy e szertartási rendnek megállapítása után merültek fel oly nézetek, a melyek szerint a parlamenti küldötségeknek a felség előtt való tisztelgése kívánatosnak látszott ezeknek azonban a már véglegesen megállapított szertartási rend felforgatása nélkül alig lehetett volna érvényt szerezni. Egyébként helytelen a »M-g«-nek hivatkozása az orsovai ünnepélyekre. Ezeket nem egy városi törvényhatóság, hanem a magyar állam rendezte, a mikor is teljesen helyén való volt, hogy a törvényhozás küldöttsége első helyen fogadhassék, amint ha a magyar törvényhozás küldöttsége az előre megállapított sorrend szerint fogadtatik, nem is történhetné másképp.

Magyarország és a szentpétervári szláv jótékonyági egylet.

A »Pol. Corr« tudósítása szerint a szláv jótékonyági egyletnek Ignatieff gróf elnöklete alatt megtartott ez idei közgyűlése azzal fejeződött ki az előbbiekben, hogy Magyarországgal szemben tartózkodott minden izgatástól. Ennek ellenében a »Kel. Ért.«-nek jelentik, hogy e közgyűlés lefolyása egyáltalában nem volt oly ártatlan természetű, mint a hogy az feltüntetve lett. Hagyományaihoz hiven az egylet ezen gyűlése is a panslavizmus dicsőítésének volt szentelve, a mi még az orosz politikai körökben is feltűnést keltett, mivel tapintatlanságnak tekintik, hogy a szláv jótékonyági egylet, ezen kiváló politikai testület közvetlenül Ferencz József ő felsége látogatása után Ausztria Magyarország belügyeibe avatkozik. Többek közt a magyar állameszme egyik legdühösebb ellenségének, a pánszláv Hurbán — Vajanszki Szvetozár írói működésének és vele együtt politikai szereplésének 25 éves fordulóját dicsőítették és ez alkalommal a felolvasó, egy Krivos nevű ur a magyarok által elnyomott tótokról sem feledkezett meg. Minden egyes felolvasás után egy-egy, de mindig másnyelvű és csakis pánszláv szellemű dalt énekeltek, a »Gde domoj« (Hol van az ér. hazám) című ismeretes, cseh nyelvű, de a magyar tótok előtt is kedvencz pánszláv notát.

Három kiegyezés története.*

— Az 1877, 1887 és 1897-iki kiegyezések. —

Harmadszor állunk azelőtt a nagyfontosságú lépés előtt, hogy a Monarchia gazdasági egységét újabb tíz évre biztosítsuk. A vám- és kereskedelmi szövetség, melyet első ízben az 1867:XVI. törvényezikkekben cikkelyeztek be s az 1878:XX. és 1887:XXIV. törvényezikkekben hosszabbítottak meg, a folyó évvel véget ér s miután a múlt év végéig tel kellett mondani, ha változatlanul meghosszabbítani nem akartuk, a szövetséget múlt év decemberében tényleg fel is mondta mindkét kormány.

A majdnem három éve tartó tárgyalások eddigelé csak annyi eredményre vezettek, hogy a kormányok megállapodásra jutottak, mely felett a szövetségésnél ismét összekülönböztek, s annak okából azzal a kifogással, hogy a junktimot az összes kiegyezési javaslatok tárgyalására nézve előre irányadó elvül mondták ki, halasztgatják a javaslatok kontempletálását s a képviselőházakhoz való benyújtásukat.

Az idő halad, engedni egyik fél sem akar. Badeni osztrák miniszterelnök legalább 36%-os kvótát akar, Bánffy nem hajlandó messzebbre menni 34%-nál. Az egyik miniszterelnöknek tehát buknia kell, mert a király nem fogja döntési jogát gyakorolni.

Válságos hírek szállongnak a levegőben, a jövő héten el kell dölnie a kérdésnek.

A protegált kereskedelem és ipar virágzó külszint adott gazdaságunknak, elrejtve azt az irt, melyre ezeket a csemetéket ültették, a mezőgazdaság végső romlásához közeledik és csak a mentő szalmaszál után kapkod. E mellett azonban azt mondják, hogy pénzügyileg kitűnően állunk és önmagunktól eltelev rendezzük a valutát. A mi ezt mondjuk, addig osztrák szomszédaink költségvetési expozíjukban lerántják a leplet szomorú viszonyainkról, s elmondják, hogy mi magának Ausztriának éveukint mintegy 110 millió forintot fizetünk kamat és kvóta fejében azokon az osztalékokon kívül, melyek az osztrák tőkészek kezében lévő részvények után járnak, a mi szintén nem csekély összeg. Ehhez képest pedig a magyar kereskedelmi mérleg néhány millióval aktív.

* A Magyar Gazdák Szemléje után.

A társadalmi élet alapjában meg van rontva. A vidéket a gazdasági nyomorúság pusztítja.

Politikai életünk végleg elkorhadt. A mai kormány többsége pénzen összevásárolt szavazatokból merítette a nemzet bizalmát. A képviselők bankárok, biztosítási igazgatók, proviziókon megszedelődtött ügyvédek, szavazatokat sikkasztó választási elnökök, fából vashidat készítő főispánok kezébe van letéve törvényhozásunk, alkotmányunk, közigazgatásunk, legszentebb politikai és magánjogaink, művészetünk, vallásunk, társadalmi békénk és közérkölcünk.

Mindezek szimptomatikus jelenségei a mai rendszernek, melynek politikai silányságát talán nem is kell mással jellemezni, minthogy Bánffy a kiegyezési tárgyalásokat egész pártjának megkérdezése és meghallgatása nélkül vitte egész máig, biztosan tudván azt, hogy abban a szedett-vedett parlamentben már a miniszter szava is törvény.

Nem lesz érdektelen a mai viszonyokkal szemben az előző meghosszabbításokra vetni egy futó pillantást.

Az első kiegyezés.

Az 1867:XII. tcz., az ugynevezett kiegyezési törvény rendelkezéseire képest Andrassy Gyula gróf miniszterelnök megindította a gazdasági kiegyezés iránti tárgyalásokat az osztrák kormánnyal. Az alkudozások 1867 szeptember 26-án eredményesen végződtek s a két tárgyaló fél által 22 cikkelyben összegezett vám- és kereskedelmi szövetségről szóló törvényjavaslatot Andrassy miniszterelnök 1867 október 5-én be is nyújtotta a magyar képviselőháznak. A javaslat a képviselőház központi bizottsága elé került, mely rajta csak lényegtelen stiláris módosításokat tett. December 16-án kezdődött a törvényjavaslat képviselőházi vitája. Gorove István földmívelés-, ipar és kereskedelemügyi miniszter érdemleges beszédével, melyben keserűen jegyezte meg, hogy »Alig van ok, mely a szomszéd nemzetek között a viszálykodást, a gyűlöletet annyira ápolja, emeli, mintha az egyik a másikat anyagi téren igyekszik mesterségesen kizsákmányolni. Ez idők . . . igen hosszan tartottak hazánkban. Kellett, hogy ez idők megszűnjének . . . Ilyen körülmények között természetes, hogy a képviselőház üdvözölte a törvényt, mint jövőendő kereskedelmi viszonyaink pozitív alapját. A december 16-án megkezdődött általános tárgyalás 17-én véget ért s a javaslatot felállással általánosságban nagy többséggel elfogadták.

éhezett, sirt, bánkódott, utoljára is a sok nélkülözés és kín megölte. Anyja halála után Mariana éhesen, rongyosan, egy krajczár nélkül sirva állt az utca kövezetén, bizonyosan elpusztult volna, ha az ég nem hozza útjába azt a Don Joaquin, ki előtt most lelkét megnyitja. A jó ember meg szánta a szenvedő gyermeket, magához vette s elhozta édes atyjához Spanyolországba.

Mikor Mariana felserdült, atyja egy arczképet mutatott neki s így szólt:

»Ime leendő férjed. Nőül fogsz menni ez emberhez itt Spanyolországban per procura. Egyik barátja fogja őt helyettesíteni az egybekelésnél, aztán elutazott Amerikába s ott találkozni fogsz valódi férjeddél.

Marianna engedelmességedet Mit tehetett volna egyebet? Az esküvő után hajóra ült s elutazott férjéhez. Ez a férj azonban, mialatt a tengeren vitorlázó nejét várta párbajt vívott egy ballerínáért, megsebesült s meghalt. Mariana csak a temetés után érkezett Amerikába, tehát özvegy lett, anélkül, hogy férjét egyetlen egyszer látta volna. — Haza jött ismét hazájába és most itt van, meghurczolva, le-sujtva lelke, szive illuzói széttiporva, minden bizalmát elvesztette. Hogyan menjen ő nőül egy férfhoz, ha a férfiak ilyenek. Atyja gonosz, anyja csábítója kegyetlen, férje aljas volt. A férfi csak addig gyöngéd, míg meg nem kapja a leányt, de azután megváltozik, gögös, önző és gyűlöletessé válik.

Don Joaquin lehorgasztott fővel hallgatja a leány panasztát s kénytelen neki igazat adni. A valóságot nem lehet megtagadni.

De hosszas rábeszélés után mégis csak sikerült rábírnia a szerencsétlen leányt, hogy az elfogadja jegyesének Dánielt. Bebizonyítja neki, hogy a férfakra nincs oka úgy haragudni. hiszen tulajdonképpen minden bajt csak Don Alvarado, anyja csábítója, okozott.

Mariana hajol a szóra, mindenkinek megbocsát, csak ennek az egynek nem: anyja csábítójának. Csak ezen vehessen egyszer bosszút!

Van a Mariana társaságában egy komikus tudós, a milyenek a Verne féle regényekben szoktak előfordulni, a ki mindég csak régiségeiről, kincseiről beszél. Mindenki csodálja a tudós gyűjteményét, de legjobban bámulják a »három angyalos gyűrűt«, a melyet egy mexicói sirban találtak. Ilyen gyűrű az egész világon csak kettő van. Mindkettőt Don Alvarado, a Mariana anyjának elcsábítója, találta meg egy ős mexicói inka sirban. Mariana az elbeszélés alatt, a Don Alvarado nevének hallatára csaknem görcsöket kap, midőn a csacsogó tudós elmeséli, hogy mily nehezen tudta megszerezni a gyűrűt Don Alvaradától, ki azonban a másik gyűrűt semmi pénzért nem volt hajlandó eladni.

Dániel, ki szintén jelen van az elbeszélés alatt, nem igen csodálja a híres gyűrűt, hiszen neki is van egy ép olyan gyűrűje.

Lehetetlen, — kiált a tudós, hiszen a másik gyűrű a Don Alvarado birtokában maradt.

Igen, igen a Don Alvarado birtokában, feleli erre Dániel, de én az ő fia vagyok. Ez volt atyám politikai neve. Családi nevünk Montayo s ezzel felmutat egy hasonló gyűrűt.

Képzeltető a hatás: — Mariana, kinek keblében a bosszu lángja ég, visszavonja Dániel iránti ígértét s kezét Don Pablónak nyújtja, a másik szerelmesnek.

Mariana megesküszik Don Pablóval, de felesége nem akar lenni, mert lelke mélyében mégis csak Dánielt szereti.

Dániel ezt meg tudva szökésre csábítja a fiatal asszonyt. Mariana némi habozás után beleegyezik, de a köpeny felvételénél eszébe jut az anyja szökése. Épp úgy vette fel egykor anyja a köpenyt, midőn Don Alvaradoval megszőkött. És ez retentő hatást tesz az ideges, zaklatott asszony lelkére, örvöngve szalad el Dánieltől s férjéért kiált. Don Pablo megjelen és akkor Mariana oda áll Dánielhez és így szól:

»Don Pablo látod ezt az embert? Ezt szerettem mindig, azt szeretem most is. Téged sohasem szerettelek. Csak bosszúból nyújtottam náked kezemet.»

A retentő igazság hallatára Don Pablo fogja a pisztolyt s lelövi nejét.

A férj és a vetélytárs pedig párbajra mennék. — Daniel szavaiból ki vesszük hogy

A főrendiház hamar letárgyalta a határozatot s az országos határozatot december 27-én szentesítette a király s december 28-án törvény alakjában az országgyűlés mindkét házában kihirdették.

A szövetséget mindjárt kezdetben sok oldalról megtámadták. A szövetséget megkötő magyar kormány akkoriban csaknem egyedül produktív nemzeti termelési águnknak, a magyar mezőgazdaságnak akart védelmet szerezni. Ez a védelem azonban, melyet a kormány az ipari érdekek teljes feláldozásával szerzett meg, rövid idő alatt igen problematikus értékűvé vált, mert a gazdasági termelés oly hanyatláson ment keresztül, hogy 1873-ban a buza és rozsszükségletek kielégítetlen volta miatt a gabona beviteli vámjait egy évre fel kellett függeszteni.

Lassankint kitűnt, hogy a fogyasztási adóknál csúnyán megjártuk Ausztriával s mikor 1873-ban Bécsben az óriási börze-krak kitört s ezzel kapcsolatban Magyarország gazdasága is alapjában megrázkódott, erős agitáció kezdődött a vámszövetséggel szemben.

Irányi Dániel és Deák Ferencz indítványai nyomán 1873 márczius 28-án a képviselőház utasította a kormányt, hogy a vám- és kereskedelmi szövetséget szakértők meghallgatásával vizsgálja át és adjon véleményes jelentést az iránt, hogy az Magyarországra nézve nem káros-e s nincsenek-e annak oly pontjai, melyeket az ország érdekében megváltoztatni kellene. Ebből kifolyólag az országos ipar-egyesület az önálló vámterület létesítését feliratilag is sürgette. A vámszövetség revíziója a sok panasz folytán elhatározott ténynyé vált az 1875 márcziusában beállott kormányválság daczára. A tárgyalások 1875 május 30-án kezdődtek meg és ez év november 26-án a magyar kormány az uralkodó hosszas ellenkezése után felmondotta a szövetséget.

A vámszövetség megújítása ügyében megkérdezett szakegyesületek igen silány válaszokat küldtek be. Terjedelmesebb akciózt csak az iparegyesület fejtett ki.

A sok tisztázó irat megjelenése és viták folytán az osztrák fél is kezdte belátni a magyar követelések jogosságát s a bécsi napilapok, melyek a fogyasztási adók visszatérítését követelő felirat jogosságát kénytelenek voltak elismerni, csak szitkozódással, kicsinyléssel válaszoltak.

Magyarországon a gazdasági élet általános pangása csaknem az egész közönséget az osztrák tárgyaló fél ellen irányította. A képviselőházban napirenden voltak a felszólalások a kiegyezés ügyében. Az egész magyar politikai és gazdasági világ gyanakvó szemmel nézte azt a processzust, melyben a Bécsben folyó tár-

gyalásoknál a magyar kormányt napról-napra inkább puhították. A Wenckheim-Tisza kabinet tőle telhetőleg titkolta gazdasági programját de az egész közvélemény, beleértve a kormáypárt egy nagy részét is, tisztában volt azzal, hogy a kormány jogos követeléseinek nagy részéről lemondott és nem képes gazdasági igényeinket Ausztriával szemben érvényre emelni.

Tisza Kálmán miniszterelnök 1876 május 2-án megállapította a vámszövetség meghosszabításának alapelveit, és bemutatta azokat a szabadelvű pártkörnek. A kör nagy többséggel megszavazta ez elveket, de május 7-én a kormáypárt kebeléből kivált a »független szabadelvű párt«, mely az előadott elvekkel szemben határozott állást foglalt.

Hosszu vajadás után 1877. április 23-án benyújtotta a kormány a parlamentnek a vámszövetségről szóló törvényjavaslatot. Miután azonban a javaslat tárgyalását az év végéig meg nem kezdhették s a vámszövetség 1877 december 28-án lejárt, a kiegyezési törvényeket ideiglenesen 1878 márczius 31-ig meghosszabították.

A vám- és kereskedelmi szövetségről szóló törvényjavaslat végre 1878. januárjában a képviselőház elé került s éles harcok közepette fejeződött be általános tárgyalása, melyben 38 többséggel a kormány győzött.

Igennel szavaztak 219-en, nemmel 183-an, távol volt 40 képviselő. A nemmel szavazók között ott voltak Bethlen András gróf, Pulszky Ágost, Szilágyi Dezső, Kautz Gyula, Dániel Ernő, Kállay Béni, Khuen-Héderváry Károly gróf, Lukács Béla, Chorin Ferencz, Somssich Pál, Bittó, Kerkápoli stb. stb.

A javaslatokat 1878. június 27-én szentesítette a király. Az új törvényben lényeges változás nem volt, s a régi sérelmek újabb tíz évre fennmaradtak.

Ez a kiegyezési harc volt mai napig az utolsó komoly számbavehető gazdasági harc Magyarországon.

Ennek politikai tanulságaiból okult Tisza Kálmán, mikor egész erejével, óriási szervező képességével rávetette magát a magyar politikai életnek pártszempontból való szervezésére s megalkotta a mai kortes-politikára alapított mai klikk-rendszert.

Tisza Kálmán nagy kaliberű alakja áll az élén annak a korrupciónak, mely a politikai fejlődés e lejtőjén lefelé haladva az egyre kisebb és kisebb miniszterelnök utódoknak, kik Tisza Kálmán nagy tulajdonságai nélkül, csak alkotmányt ölt nagy hibáival bírnak, társadalom bomlasztó hatása alatt ma a Bánffy-kormány érájában egész erejével tört ki.

Az 1877-iki kiegyezési harc után a Tiszarendszer egész erejével ült rá a magyar törvényhozásra. Tisza Kálmán a kormáypárt erőszakos szervezéséhez fogott, a néki nem tetsző ellenzéki elemeket a képviselők sorából kiszorította és megalkotta azt a személyhez fűződött pártot, mely már az 1887-iki kiegyezési vitánál feltétlenül dominálta a helyzetet, s mely máig, a részvénytársasági pénzekben beválasztott képviselőkkel csaknem dönthetetlen többséggé alakult. A mi akkor mamelukok pártja volt, melyet a generálisnak kegyosztó kezén kívül nagy kvalitásai is összetartottak, az ma a kreaturák pártja, melyet Bánffy zsandáruralma kényszerített ki a nemzet bizalmából, melyet tarnóciák és klochok hoztak össze és melyért az összeférhetlenségi törvényt meg kell változtatni, nehogy a képviselő urak az állami koncezokról lemondani kényszerüljenek.

A lefolyt husz évben a kiegyezési harc elnémult s csak a megsatnyult ellenzék feljajdulásaiban és a nemzet elégedetlenségében nyilatkozott. Pedig e husz év alatt sok olyan történt, a mi az igaz parlamentarizmus mellett nem történhetett volna meg. A törvényhozás számos olyan szerződésre adta beleegyezését, mely Magyarország gazdasági érdekeit feláldozta és azokat a sérelmeket, melyeket a kiegyezés első meghosszabbítása alkalmával Ausztria maga is jogtalanoknak tartott, máig is orvosolatlanul hagyta.

A második kiegyezés.

A 80-as évek elején a gazdasági téren elharapódzott zugolódásnak a Tisza-rendszer következtében nem volt politikai visszhangja.

1886. jan. 27-én kezdtek az 1886-iki költségvetés közgazdasági tárczáját tárgyalni. Január 28-án Enyedy Lukács élesen támadta meg a vámterület közönségét. A javaslatot 1886. szept. 29-én terjesztették a képviselőház elé. A vita folyamán igen csekély volt a mozgalom s csak az önálló vámterület legerősebb harczosa, Enyedy Lukács, a ki azóta ugy látszik teljesen megbékült a közös gazdasági intézményekkel, támadta élesen a kormányt, mely a vámszerződést keresztül akarja forszírozni. A szeptember 29-én kezdődött tárgyalás már október 2-án véget ért, mikor ugy általánosságban, mint részletekben nagy többséggel elfogadták. De a ratifikációval, az osztrák miniszterek egymásközötti konfliktusa következtében késlekedtek s miután a tarifa-kérdésben még mindig folytak a tárgyalások, Tisza Kálmán Taaffe miniszterelnökhöz intézett átiratában 1887. végére formászerűleg felmondta a vámszerződést.

A szövetség ujalagos meghosszabbítását az új vámtarifával egyetemben 1877. május hó 21-én szentesítette a király. A szövetségi törvényen csakis az elvi jelentőséget teljesen nélkülöző változások estek.

A könnyű szerrel keresztülvitt megújítás szinte nyom nélkül zajlott át a közvéleményen. A nagyértékű gazdasági fejlődésnek vakító külszíne s az állami háztartás javulásának látszata elhallgattatták az ellentmondások egy részét, holott a már akkor nagyon is érezhetővé vált mezőgazdasági válságról panaszok földmivest agyonhallgatta a kormáypárti közvélemény.

A harmadik kiegyezés.

1895. őszén vetődött fel harmadszor a kiegyezési tárgyalások megújításának kérdése. A földmivelésügyi és kereskedelmi kormány ez év szeptemberében sürgős leiratban kért véleményt az országos magyar gazdasági egyesület útján a gazdasági egyesületektől, illetve a kamarák útján a kereskedők és iparosoktól.

A sürgős felszólítás eredménye az lett, hogy beérkeztek ugyan sürgősen a kért válaszok, de nem volt bennük köszönet, mert a kamarai titkárok nagybárra hasznavehetetlen feliratokat küldtek. Alaposabban kifejtett és terjedelmesebb felirat csak az országos magyar gazdasági egyesület, a budapesti kereskedelmi és iparkamara és az iparegyesület részéről került nyilvánosságra.

Az O. M. G. E. husz gazdasági egyesület nyilatkozatát kapta meg. A főbb kívánságok a szövetségnek csak 1903-ig való meghosszabbítása, prohibítív nyersterményvámok, Romániával való szerződésünk revíziója, az őrlési engedély szigorítása, kölcsönös vasuti díjszabási rendelkezési jog, állategészségügyi egyezmény, kar-telelles törvényhozás, kvóta leszállítás stb.

Mindez azonban a Bánffy-kormányt igen kevésbé érdekelte. Amely sürgősen kérte a véleményeket a tizenkettedik órában, olyan sürgősen el is mellőzte őket és sem szaktekin-télyeket meg nem hiva, sem a kívánságokat figyelembe nem véve, sőt a vámtarifa revízióját teljesen félreahagyva, 1896 január 3-án megindította Bécsben a hivatalos tárgyalásokat az osztrák kormányval.

Ez időtől fogva az osztrák kamarák, gazdasági egyesületek és tartományi gyűlések csak ugy visszhangzottak attól a szitkozódástól, melyet a Lajthán tul ellenünk szórtak. A kvóta felemelését, a minket károsító intézmények egész sorát követelték. Ezzel erős támaszt nyújtottak az osztrák kormánynak, míg nállunk a kormány maga nyomott el minden ellenzéki hangot, mely követeléseinek az osztrák kormányval szemben érvényt szerezhetett volna.

S ezen kezdve, a kiegyezési tárgyalásokat a taktikai hibák egész során át a hátrányos megállapodások tömegéhez vezettek. Az általános vámtarifa revízióját programjába se vette a kormány. Ellenben a kvótát belevetette a kiegyezési kérdések közé s ezekre a junktimban állapotok meg. Így aztán a nekünk járó fogyasztási adó visszaadásáért cserébe kvótaemlést ígért.

Utóbb a tárgyalások színhelyét Budapestre tették át, a hol február 6-án a kormányok nagymértékű nézeteltérése miatt ismét megszakadtak. Február 18-án a függetlenségi pártok értekezletet tartanak, melyen elhatározzák, hogy a szövetség felmondását fogják indítvá-

nem fogja magát védeni, hanem áldozatul hagyja majd magát esni a Pablo fegyverének.

S a függöny legördül.

Amint a meséből kitetszik, a dráma telve van olyan jelenetekkel, melyek csak a szinpad hatásra czélolnak, de valósággal nagy részük képtelenség.

A drámai összeütközések nem a jellemekből hanem a véletlenből keletkeznek, s a hősnő olyan tetteket visz végbe, melyek ki-magyarázhatatlanok.

A hősnő jelleme szinte elrutul midőn a bosszu hevének engedve kezét, annak nyújtja kit gyűlöli s ez az összeütközés is csak ugy keletkezik, hogy véletlenül egy tudós megvesz egy gyűrűt s a dráma összees fő szereplői újra csak véletlenül jelen vannak, midőn annak történetét elmeséli.

Ugyan hogy keletkezett volna a dráma bonyolulata ha Dániel véletlenül nem lett volna jelen a beszélgetés alatt? Ezt még valószínűleg Echegaray sem tudná megmagyarázni.

Ezek a főhibák, az apróbbakról holnap az előadás közvetlen benyomása után számolunk be.

A «Nagy Galeotto» Bernardo Montilla» és annyi sok jeles dráma után, melyek a spanyol dráma költészet valóságos gyöngyei. Echegaray egy gyenge darabot is produkált s ez a «Maria-na» De hát «interdum etiam Homeros dormitat.» (—i)

nyozni. Február 22-én az osztrák agráriusok kérik kormányukat, hogy a kiegyezést csak akkor hosszabbítsa meg, ha a földművelésügyi érdekek biztosítottak.

Az 1896 év végéig fel kellett mondani a kiegyezést, ha azt változatlanul meghosszabbítani nem akarták a kormányok. Az osztrák parlamentben a felmondást Lueger és Pattay képviselők november 13-án sürgősségi indítványban követelték, s a képviselőház e hó 16-án el is fogadta indítványukat. Végre december 1-én a magyar kormány felmondotta a vámszövetséget, a mi a tárgyalások folytatását egyáltalán nem zavarta. A kiegyezési tárgyalások kisebb-nagyobb megszakításokkal, melyek a teljes megállapodás után még a szövegezésnél felmerült ellentétek miatt következtek be, egyre folynak s amint az eddigiekből látszik az egész vonalon a magyar kormány vereségével fog végződni.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, május 18.

A Ház mai ülése fél 11 óra tájban kezdődött, mert az ülést nagy tanácskozás előzte meg az elnöki irodában. A tanácskozáson részt vettek Szilágyi Dezső, báró Bánffy Dezső, Eötvös Károly, Horánszky és Holló Lajos. Az ellenzék a pozsonyi sérelem dolgában a napirend előtt nagyobb vitát akart provokálni, Szilágyi azonban kijelentette, hogy ezt a házszabályok szerint nem engedheti meg, módjukban áll azonban az ülés végén interpelláció alakjában kérdést intézni a miniszterelnökhöz. Ezért maradt a pozsonyi ügy az ülés végére.

*

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Molnár Antal, Eszterházy Kálmán gr. és Lázár Árpád.

A kormány részéről jelen vannak: báró Bánffy Dezső miniszterelnök, Erdélyi, Wlassics. A mult ülés jegyzőkönyvét felolvassák és hitelesítik.

A pozsonyi mellőzés.

Napirend előtt felszólal Holló Lajos: Pozsonyban olyan események merültek fel, amelyek a Ház tekintélyét érintik. A Ház elnökétől erre vonatkozólag felvilágosítást kell kérnünk. A Ház küldöttséget küldött a nemzeti ünnepre s az nem jelenhetett meg Pozsonyban, mint egyszerű turista. Ha már megjelentek, helyesnek találták-e, hogy meg nem jelentek ő Felsége előtt. Ez mellékes kérdés különben; lehetett az elnöknek az a felfogása, hogy nem kell tisztelegni ő Felsége előtt, de az megsértése a törvényhozásnak, hogy harmadsorban akarták fogadni. Bármilyen hatalmas szerve legyen a hatóság az államnak, a törvényhozást mégis az első hely illeti. Éppen így áll a dolog a klé-russal is; annak nincs helye a törvényhozás előtt. Azt hallja, hogy a törvényhozás azért lett volna mellőzve, mert az nem állami ünnepség volt, hanem a város rendezte. Ott, ahol a király jelen van, mindig a törvényhozás az első. Ezért felvilágosítást kér az elnöktől, hogy óhajtották-e kifejezni a törvényhozás tiszteletét s ő volt-e az, aki a törvényhozás tekintélyét igen helyesen megvédte.

Eötvös Károly ugyanabban az ügyben sürgős interpellációt intéz a kormányhoz. Ez előtt azonban a Ház elnökéhez fordul, hogy milyen intézkedéseket tettek arra nézve, hogy a képviselőház küldöttsége az őt megillető módon fogadtassék.

Horánszky Nándor szintén kérdezi, mi volt az oka annak, hogy a képviselőház küldöttsége nem tiszteleggett a király előtt. Kérdezi, hogy az ünnepély előtt megállapodott-e

a kormányelnökkel, hogy a törvényhozás mi-ként fogadtassék.

Szilágyi Dezső elnök: Pozsony város meghívta a képviselőházat és a főrendiházat is, amelyek küldöttségeket küldtek. A pozsonyi leplezési ünnepélyen megjelentek s ott olyan helyet foglaltak el, amely megilleti a törvényhozást. A tisztelegésnél azonban nem voltak jelen, mert a programba nem voltak felvéve. Ő a program megállapításába nem szólt be. A program kézhezvétele után felkereste a miniszterelnököt, hogy a királynak a törvényhozás küldöttsége is mutassa be hódolatát. A miniszterelnök helyesnek találta ezt, értesítést azonban nem kaptak erre nézve. Még egyszer tanácskozott ez ügyben a miniszterelnökkel s kijelentette, hogy csak abban az esetben vezetné a küldöttséget, ha első helyen fogadná a király. Ez nem történt meg s a küldöttség tisztelegése elmaradt. Hangsúlyozza azonban, hogy kicsinylési vagy sértő szándék nem forog fenn s kéri a Házat, hogy ebben a kérdésben nyugodtan viselkedjék.

Elnöki jelentések.

Elnök: Bejelenti, hogy Kossuth Ferenc két heti szabadságot kér.

Az apróbb elnöki bejelentések után következik a napirend.

Apáthy Péter beterjeszti a Sima Ferenc megválasztása ellen beadott kérvény ügyében elrendelt vizsgálat jegyzőkönyvét.

Az interpellációs könyvben Eötvös Károly és Holló Lajos sürgős interpellációt jegyeztek be a pozsonyi ügyben.

Eötvös Károly azt kéri a háztól, hogy az interpellációt sürgősségére való tekintettel sürgősen tehesse meg;

Elnök: Az interpellációk az ülés végén tehetők meg.

Következik a napirend:

Az esküdtbírósról szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Psik Lajos az igazságügyi bizottság előadója ismerteti a javaslatot s hosszabb indokolás kíséretében elfogadásra ajánlja.

Polczner Jenő: A szőnyegen fekvő törvényjavaslat kétségtelenül nagy feltűnést, sőt felháborodást keltett, mert a közszabadság korlátozását foglalta magában. Ez a felháborodás okozta, hogy a miniszter a legsérelmesebb 35-ik §-t visszavonta. Ezt a szakaszt dobta oda martalécul a miniszter, de ezt is csak akkor, amikor az igazságügyi bizottság alkotmányos értelete elvetette azt. Szükséges, hogy az esküdttek mentek legyenek minden felsőbb befolyástól. Az esküdtzések felállítására vonatkozó rendelkezésekben ezekben nem találja meg a kellő biztosítékot. A javaslat szerint törvényszéki bírák fogják kiválogatni az intézményhez szükséges esküdtteket. Ezt az intézkedést nem tartja helyesnek, mert a bírák kinevezett tisztviselők. Kifogásolja azt is, hogy a közigazgatási bizottsági tagoknak is nagy befolyásuk van az esküdttek kiválasztására. Ezek a legtöbb adófizetőktől kerülnek ki, akik szintén nem hű kifejezői a nemzet közérzetének. Ha a miniszter a kiválasztás módszerét, továbbá azt a jogát, hogy az esküdtzések intézményét több törvényszék területére egyesíthesse, több egyéb ily kényes intézkedéseket nem veti el, ő és pártja a javaslatot harmadszori olvasásban sem fogadja el. Kijelenti végül, hogy inkább az egész esküdtzések intézményét elveti, mintsem hogy a jelen formájában megszavazza a törvényjavaslatot.

Bernáth Béla kijelenti, hogy az esküdttek kiválasztásánál a kisorsolás híve. Elmondja röviden egyéb kifogásait is a javaslat ellen s kijelenti, hogy általánosságban elfogadja a javaslatot.

Marsovszky Endre ellensége már magának az esküdtzések intézménynek is, mert a független bíróságot sokkal megfelelőbbnek tartja. A jelen esküdtzések törvényjavaslat azonban egyáltalán nem felel meg az esküdtzések intéz-

mény szellemének. Ő is az esküdttek kisorsolását óhajtja. Csak abban az esetben fogadják el a javaslatot, ha a miniszter elfogadja az ő módosításait.

Madarász József: Az alkotmány egyetlen biztosítója a sajtószabadság s mivel látja, hogy erre akar a miniszter csapást mérni, a javaslatot a részletes tárgyalás alapjául nem fogadja el.

Elnök az ülést öt percre felfüggeszti.

Szünet után felszólal:

Buzáth Ferenc: Ha általánosságban el is fogadja a javaslatot, mégis kifejezi aggodalmait, amikor látja, hogy lábbal tapodják az Istenség s az emberiség legszentebb jogát, a közszabadságot, kijelenti, hogy a kormány iránt nem viseltetik semmi bizalommal. A mai viszonyokat nem látja jóknak arra, hogy az esküdtzések intézményét arra alapítani lehetne. Általánosságban elfogadja a javaslatot.

Visontay Soma kéri, hogy beszédét holnapra halaszthassa.

Interpellációk a pozsonyi ügyben.

Eötvös Károly: Abból az incidens alkal-mából, amely Pozsonyban történt, kérdést akar intézni a miniszterelnökhöz. Azt akarja elérni, hogy jövőben a törvényhozás faktora megfelelő módon járulhassanak a korona elé. Az elnök beszédéből meggyőződött arról, hogy Pozsony város meghívta a törvényhozást s arról is, hogy a Ház küldöttséget küldött az ünnepélyre. Meggyőződött arról, hogy a program nem intézkedett a fogadásra vonatkozólag s hogy az elnök kijelentette, hogy csak akkor vezeti a küldöttséget, ha elsőnek fogadja a király. A miniszterelnök megígérte, hogy intézkedni fog, de nem intézkedett. Így történt meg, hogy a király és a törvényhozás küldöttsége találkozott Pozsonyban anélkül, hogy azt mondhatták volna egymásnak, hogy „adjon Isten jó napot”. Nem tud arra példát, hogy mikor a törvényhozás két faktora egy helyen van, egymásnak jó napot ne mondjanak. Ez Bánffy miniszterelnöksége alatt történt meg először. 1848 előtt gyakran küldött a törvényhozás küldöttségeket a királyhoz, de mindig a nádor és a kancellár állapították meg a fogadás módját. Kijelenti, hogy a Ház elnökének magyarázatát nem tartja kielégítőnek, mert a törvényhozás természetszerűleg mindig az első. Tudja, hogy a találkozás a nemzet és a király között mindig hódoló tisztelet alakjában történik, de azért ennek a találkozásnak nincs helye a parlamentben; a találkozás egészen külön történik. Ez Pozsonyban mellőzve lett. Ne hivatkozzék a miniszterelnök arra, hogy miként történt a találkozás Orsován, mert az is sérelmes volt, ebből azonban nem következik, hogy ezt szokásnak elfogadjuk. Itt se elmagyarázásnak, se elhallgatásnak helye nincs, a helyzetet egyszer már tisztázni kell; megköveteli azt a nemzet tekintélye. Pártja nevében is elismerést szavaz az elnöknek, amiért megmentette az ország tekintélyét. Ahol nemzeti ünnep van s ahol a király is s a törvényhozás is jelen van, ott a törvényhozás emberei nem magán emberek s kötelesek megővni a nemzet tekintélyét. A törvényhozás éppen olyan tekintélyes testület, mint maga a koronás király s az ellenkező felfogást a társadalom betegsége szüli. A kormány elfelejti azt, hogy megbízatása nemcsak a koronától függ, hanem a nemzettől is. Egészen valószínű, hogy a miniszterelnök magának sikert biztosítani nem tudott, azért kérdezi a miniszterelnököt:

1. Milyen intézkedéseket tett arra nézve, hogy Pozsonyban a törvényhozás küldöttségei megfelelőleg fogadtassanak.

2. Szándékozik-e arra nézve intézkedéseket tenni, hogy a jövőben a törvényhozás kül-

döttsége úgy a király, mint a katonai és egyházi hatóságok által megfelelőleg fogadtassanak.

Szilágyi Dezső elnök kijelenti, hogy a törvényhozás küldöttei nem itt Budapesten, hanem Pozsonyban gyülekeztek s ott nem fogadhatták, mint küldöttséget. Kijelenti továbbá, hogy abból, amit ő mondott, hogy a törvényhozás küldöttségének első helyen kellett volna állani, téves azt a következtetést vonni, hogy a törvényhozás egyenlő a többi küldöttségekkel. De most rendnek muszáj lenni, azért mondta ő, hogy első helyen kellett volna fogadni. (Nagy éljenzés balról.)

Holló Lajos teljesen helyesli Eötvös álláspontját, Bánffy nem felelhet most érdemileg. (Viharos ellentmondás.) A pozsonyi ünnepet nem a kormány rendezte, mert hisz őt is úgy hívták meg. A program összeállításába nem folyt be, neki csak annyi része volt benne, hogy a rendezőség jegyzékét, melyben a küldöttségek voltak, átnyújtotta ő felségének. Ezen jegyzékben az országgyűlés küldöttsége nem volt benne s nem is tartotta szükségesnek kezdeményezésként közbelépni, mert daczára az ünnepély nagy jelentőségének — nem tartotta országos ünnepnek. (Óriási zaj, kiáltások: Gyönyörű Mária Terézia ünnepe! ahol a király is jelen van.)

Bánffy Dezső báró: Igaz, hogy f. hó 14-én, este Szilágyi — bevallja: épen tarokkozás közben (perczekig tartó kaczagás) tett említést a küldöttségről, s akkor szívesen is járult a nézetéhez, de mivel a főrendiház elnökével nem beszélhetett, megállapodott minisztertarsaival, hogy nem működik közre a törvényhozás fogadása iránt s kéri a Házat, hogy e választágot egylőre vegyék tudomásul.

Szilágyi Dezső kijelenti, hogy *kénytelen kügazítani Bánffy szavait* mert nem tarokkozás közben beszélt vele, (Dörgő taps. Szünni nem akaró éljenzés, kiáltások: Tehát Bánffy hazudott) hanem a Házban, a miniszteri szobában beszélt vele, felszólítván őt a fogadás kieszközlésére. (Megújuló taps.) Másodszor, mikor a dolog után tudakozódott, ez történt a klubban.

Hangulat az ülés után.

A Pol. Ért. beszéli, hogy mikor Bánffy az ülés után a folyósóra jött, Jusztth Cyula és a függetlenségié magukból kikelve eléje álltak és fűlsiketítően kiabáltak: Abczug, gyalázat disznóság, mondjon le!!! Bánffy elképedve állt meg először, de azután hirtelen besietett a miniszteri szobába. Később Szilágyi Radó Kálmánt és Gajárit magához kérte. Véletlenül Bánffy Szilágyival együtt távozott a Házból.

UJDONSAGOK.

* **Schlauch** bibornok a királynál. Dr. Schlauch Lőrincz bibornok ő Eminenciáját tegnap Budapesten magán kihallgatáson fogadta a király ő felsége. A kihallgatás mintegy 25 perczig tartott.

* **Schlauch** bibornok iskolatársa. Szép ünnepség folyt le e hó 16-án a lippai járáshoz tartozó Traunau községben. Ez alkalommal ünnepelték a község öreg plebánosának Eril Ödönnek ötven éves papi jubileumát. A lippai születésű, megyszerte ismert és köztiszteletben álló agg lelkésznek kit Schlauch bibornokkal egy napon szenteltek pappá. Folyó hó 15-én este, az ottani dalárda szerenádát, a polgárság pedig impozáns fáklyásmenetet rendezett. Reggel a diszes isteni tisztelet után, melyet az ünnepelt maga három kartársa segédletével végzett, a községi képviselőtestület, a tanintézetek és különemü tes-

tületek tisztelegése következett. Délután 1 órakor díszbéd volt a község és a környék előkelőségeinek tiszteletére. Grósz József dr. lippai apát és az apátság papsága, kiket hivataluk vasárnapon otthon tart, folyó hó 17-én, hétfőn tisztelegtek az ünnepelnél. Schlauch bibornok nagyváradai és Deseffly Sándor csanádi püspök meglehangu leveleket intéztek a jubiláló plebánoshoz.

* **Érdekes régészeti lelet Erdélyben.** A küllővári ev. ref. templom most folyó restaurálása közben a templom sirboltjában érdekes régiségi leletekre bukkantak, amelyekről az *»Erdélyi Múzeum«* f. é. V. füzeté Józsa Ferencz ev. ref. körlelkész közlése nyomán körülbelül a következőket írja: A 300 évesnél régebb koporsóban a következő tárgyakat találták: 3 drb arany karperecz, 1 db arany nyakláncz, 1 drb fülbevaló, 1 db karikagyűrű, 55 drb fejdísz... A mentegombok aranyból valók, de papírvékonyaságuk. Azonban sokkal érdekesebb a freskó-lelet. A vakolat lebontása alkalmával, írja a fent említett lelkész a falak belső felén csoportos freskóképek tűntek elő százados sirjuktól, többnyire megcsontitva és kivehetetlenül. Egy a legfőbb kép még ép, a szöszék felett egy apostolalak, bő redős keleti ruhában, mezitláb, kezében az urvacorai poharat tartva, másik keze akként fölemelve, mint mikor a szónok fontos beszédét kíséri kézmozdulattal, mellette egy magasrangunak látszó férfi alak, mindketten életnagyságban. Valószínűleg az apostol előtt még lesznek alakok s azért itt a munkát egyelőre beszünttettem, szándékom lévén azt kibontani. Csakhogy az nagyon nehezen és lassan megy. Egy másik kép a torony egyik belső falán, némelyek szerint a keresztrefeszítést ábrázolja.

* **A nagyváradai jogászok Szabolcska Mihálynak.** Tegnap említettük, hogy a nagyváradai joghallgatók Ábrányi Emilnek ezüst koszorút küldtek a kongresszusi matinéen való közreműködésért. Mint értesülünk a jogászok nem felejtkeztek meg a felfalui poétáról Szabolcska Mihályról sem, kinek felolvasott versei oly nagy tetszést arattak s köszönetük jeléül egy ezüst likör-készletet küldtek neki. A költő keresetlen hangú szíves szavakban köszönte meg az ajándékot, mely szintén egy nagyváradai ezüstműves készítménye.

* **Az »Egri dalkör«** Nagyváradon. Az országos hírű, »Egri dalkör«, mely művészetével meghódította az egész Magyarországot, gyönyörködtetni akarja azokat, kik szeretik az igazi műélvezetet s e célból július hó második felében nagy hangverseny körutat rendez az országban. A hangversenyek sorozata Kassán kezdődik meg, honnan a dalkör Igló, Lőse, Késmárk, Tátrafüred, Szatmár, Debreczen, Nagyváradra jön bemutatandó remek művészetét. Az egri névre valóban méltó dalkör bizonyára nagy díszségeket fog aratni nálunk is.

* **Tanítók figyelmébe.** A magyar földhittel intézet a hazai gyümölcstenyésztés előmozdítása céljából az 1902. évig minden esztendőben egy 300 frtos két 200 frtos és 18 száz frtos jutalmat tűz ki oly tanítók jutalmazására kik faiskolát kezelnek és a fatenyésztés terén szembetűnő sikert képesek felmutatni. A folyó évi díjakra a pályázati kérvények június 1-ig nyújtandók be a kir. tanfelügyelőséghez.

* **Biharvármegye zárszámadása.** Biharvármegye múlt évi zárszámadását nem régiben készítette el a főpénztárnok. E szerint a múlt évben a vármegye bevételei 256. 474 frt 72 1/2 kr-ra, kiadási 251. 686 frt 65 1/2 kr-ra rugtak, a pénztári maradvány tehát 4788 frt 67 kr.,

* **A p-tamási-f.-dernaí viczinális vasut közigazgatási bejárása.** A kereskedelemügyi miniszter tegnap tudatta Biharvármegyével hogy Popper István budapesti mérnök által építeni szándékolt p-tamási-f.-dernaí viczinális vasut közigazgatási bejárására Dr. Barthos Andor miniszteri segédtitkárt küldte ki. A be-

járát június 14-én fog kezdődni, mely napon a P-Tamásiól Farmosig terjedő részt, 15-én a Csóhajtól Sárszegig, 16-án pedig a Hőkétől Felső-Dernaig vezető részt fogja a bizottság bejárni. A új vasut hossza mintegy 30 kilométer.

* **Százéves templom.** A budai krisztinavárosi plébánia-templomot 1797. augusztus hó 5-én szentelte föl Kondé Miklós belgrádi püspök, Batthány József bibornok, akkori esztergomi érseknek a helyettese. Ebben a templomban ment végbe 1836-ban Széchenyi István gróf esküvője. Az idén megüli a templom felszentelésének századik évfordulóját. A székes-főváros mint kegyur, el is határozta már erre az alkalomra a belső és külső renoválását. A mostani templom kapisztránusok fáradságából egy kápolna helyén épült, amelyet Franzin képményesprő emelt volt. A kapisztránus atyák voltak a Krisztinavárosnak még a törökvilágból megmaradt lelkészei. Az első plébános az esztergomi egyházmegye papságából Mápch Jakab volt, akire ma élő öregek közül néhányan még tisztelettel emlékeznek. Ő volt Széchenyi István gróf gyóntató atyja s 1821-től 1839-ig szolgált mint plébános. A második plébános Taurer Antal volt (1839—1843), a harmadik Muchnay Ignác (1843—1850), a negyedik Funk Károly 1850-től—1869-ig. Az ötödik plébános 1869 óta Rostaházy Kálmán volt országgyűlési képviselő.

* **A nagyváradai takarékpénztár jubileuma.** A nagyváradai takarékpénztár félszázados jubileumát illetőleg tegnap egy közleményt hoztunk, melynek több adata téves információ alapszik. Mint biztos forrásból értesülünk az igazgatóság a közgyűlés napját június 13-ra tűzte ki, — a tárgysorozatról és a jubileumi alapítvány hovatartozásáról szóló tárgyak pedig még csak a tervezetéseket stádiumában vannak,

* **A fegyvergyakorlatok utánszolgálása.** Gyakran megtörtént, hogy a katonai kiképzésre vagy a fegyvergyakorlatra bevonult legénység, mely birói végzés vagy elítélés következtében bekövetkezett letartóztatás által a kiképzése, illetőleg fegyvergyakorlati időt mulasztotta el s nem pótolta azonnal utána az elmulasztott időt, hanem csak a következő év fegyvergyakorlatára vonult be. Most a közöshadügyminiszter a honvédelmi miniszterrel egyetértve, körrendeletet bocsátott ki, mely szerint a ki a birói vizsgálat vagy elítélés következtében bekövetkezett letartóztatás által a fegyvergyakorlati (kiképzési) időt elmulasztotta, ezt az időt a letartóztatás megszűnte után azonnal utánpótolni tartozik.

* **A második térzene.** Ha az idő kedvez, — mert mostanában csak úgy beszélhetünk, — úgy a nagyváradai 37-ik ezred zenekara, ma séta hangversenyt rendez. Ez alkalommal a »Schlauch« parkban lesz megtartva, mely már nagyságánál és szépségénél fogva is legalkalmasabb a séta hangversenyek megtartására. A műsor a következő 1. Meyerbeer: Koronázási induló a »Próféta« operából. 2. Carl Zeller: Bányafény a »Bánya-mester« operából. 3. Rossini »Vilhelm Tell« opera nyitánya. 4. Wettschek »Hópelyhek.« 5. Zajz: Ariák »Zrinyi Miklós«-operából.

* **Halálozás.** Részvétellel vettük a következő gyászjelentést: Riszt Anna mint leánya valamint Kálmán Józsefné mint testvér ugyszintén a többi rokonok nevében is mély fájdalommal tudatja szerető jó édes anyjának illetve testvérnek özv. Riszt Antal-né szül. Szabó Katalin-nak folyó évi május 18-án d. e. 9 órakor életének 75-ik évében rövid szenvedés és haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát. A megboldogult földi maradványai f. hó 20-án d. u. 5 órakor fognak N.-Pereczes-utca 735. sz. saját házában a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni és a várad-olaszi nagyetmetőben örök nyugalomra tételni. Az engesztelő szentmise áldozat pedig f. hó 21-én d. e. 10 órakor fog az elhunyt lelki üdvéért a várad-olaszi r. kath. plébánia templomban az egek urának bemutatni. N.-Várad, 1897 május 18. Áldás és béke hamvaira!

* **Uj magyar nemesi előnév.** Ó felsége Dr. Kőrösi József, Budapesti székesfőváros statisztikai hivatala igazgatójának és törvényes udódainak magyar nemességükhöz a „szántói” előnevet díjmentesen adományozta.

* **Társasvacsora a polgármester tisztelőre.** A Nagyváradi-velence és váralja „Népkör” által dr. Bulyovrky József polgármester ur tiszteletére f. hó 20-án este 1/8 órakor adandó társas vacsorán való részvételre sok oldalról érkezett tudakozások folytán ez uton értesítjük az érdeklődő tagokat, miszerint Horváth Géza háznagnál, a kör helyiségeiben szerdán és csütörtökön d. e. 11-től 12 óráig bezárólag, személyesen lehet jelentkezni. Az előnév.

* **Uj törvény.** A hivatalos lap tegnapi száma közli a Bulgáriával kötött kereskedelmi egyezményről szóló szentesített 1297 évt. XIX. törvény cikket.

* **Májusi meteorok.** A sok meteorraj, mely a nap körül kering, tegnap ért újra földünk látkörébe. A tegnapi esős borús idő miatt nálunk semmitsem lehetett látni az érdekes égi tűneményből, mely pedig kedvező idő esetén némely évben igen jól látható. A meteorok mind az ég azon pontjából látszanak eredni, a mely a korona csillagképeinek legfényesebb csillaga közelében van. Greenwich-ben 1866-ban hét gyönyörű meteort láttak ebből a rajból, azontul csak Denning-nek sikerült eredményteljes észleleteket tennie 1885-ben.

* **Jegyzőválasztás lakodalommal.** Oláh-Homorogon a napokban töltötték be a megüresedett körjegyzői állást Boglucz Emanuel helyettes jegyzővel. Az új jegyző megválasztása után tartotta lakodalmát Kovács Pál feketebátori ny, gazdatiszt leányával Etelkával.

* **Névváltoztatás.** Szilávik Ignác Micskén állomásozó próbacsendőr vezetéknévét „Szilágyi”-ra változtatta.

* **Pénzküldemények Törökországba.** A kereskedelmi miniszter közhírré teszi, hogy a Törökországba küldendő pénzküldemények után ezentul 120 forintokint (30 a franc) 33 kr. fizetendő Konstantinápoly és Drinnápolyba, a többi városok és kikötőkbe pedig 53 kr.

* **Megakarták lopni a katonákat.** Folyó hó 16-án este 10—12 óra között a nagyhid-melletti Kepes féle háznál levő katonai élelmezési raktárba nyolcz emberből álló tolvaj banda az ablakoknak czirizzel beragasztása és kitörése után behatolt, ott gabonát szándékoztak zsákba rakni. A rendszerint kiállított katonai őr, ezuttal 11. századtól egy cigány egy lövést tett is, de mert ez mint ujjoncza a szabályokat kellőleg nem tudta, csak a levegőbe lött. — Hátra maradt egy buzával félig megtöltött zsák.

* **Baleset.** Kos Mártonné kófa asszony a tyúk padlásra ment, hogy összefogja a csirkéket és a piacra vigye. Mikor lefele jött, a hágsó lecsuszott s Kós Mártonné oly szerencsétlenül esett le, hogy a ballába eltört. E súlyos sérüléseken kívül több könnyebb sérülést szenvedett. A szerencsétlenül járt öregasszonyt orvosi gyógykezelés alá vették.

Sztrájkoló kőművesek.

— A törvényszéki palotánál. —

A nagyváradi kir. törvényszék palotájának építése gyorsan halad; a magas földszintig néhol az ajtók magasságáig állanak már a falak. A vállalkozó cég még ez évben fedél alá akarja hozni az egész óriási épülettömböt.

A munkálatoknál mintegy 80 kőműves és száznál több napszamos dolgozik. A kőművesek majdnem mind nagyváradiak; de már a napszamosok közt sok az idegen, tótajku. Ezt azal indokolják, hogy vannak olyan munkálatok, a melyekben az alkalmazott tótok járatosabbak, mint a mi napszamosaink.

Tegnap délután az összes kőművesek abban hagyták a munkát.

A sztrájk előzménye a következő:

A vállalkozó Schiff Miksa budapesti építész helybeli képviselője Janicsék mérnök egy munkarendet készített s azt a nagyváradi ipartestülettel kellőleg hitelesítette.

A munkarendet tegnap függesztették ki s figyelmeztették rá az összes munkásokat, hogy azt meg kell tartaniok.

A kőművesek kifogásolják a munkarend több pontját s ezért hagyták mindannyian egyszerre abban a munkát.

Tudósítónk többeket meghallgatott a kőművesek közül s azok a következőkben foglalják össze sérelmüket.

A fizetés kevés és nem is arányos, mert csak találmásra s nem a képesség szerint van egyiknek magasabb fizetése mint a másoknak. A napi fizetések 1 frt 40 krtól 1 frt 80 krig váltakoznak.

A fizetések javítását többeknek megígérték, de annak idején nem adták meg az emelést.

Igen megszorítják a reggeli és déli étkezési időt; úgy hogy az alig egy negyed óra illetve délben háromnegyedóra.

Fő sérelmük, hogy a munka időt megakarták az építés vezetéség egy fél órával hosszabbítani, hogy reggel fél 6 órától este 7-ig dolgozzanak.

Panaszkodnak még arra is, hogy az új rendben csak a pipázás van megengedve, míg a szivarozás és cigarettázás tilos; továbbá, hogy a munkafelügyelők rendkívül gorombák s folytonosan szidalmazták őket.

Információt szereztünk az építés vállalatától is, a melyek más színben tüntetik fel a dolgot.

A vállalatnak az a terve, hogy az egész épületet a most alkalmazott 80 kőművessel építtesse fel s ne kelljen idegen munkásokat alkalmaznia. Ez vezette, mikor a munkaidőt egy fél órával felemelte; de ezt a munkát megakarja fizetni a munkabérek arányos felemelése által. A cigarettázást, mint időt rabló dohányzást semmi szín alatt nem engedhetik meg.

A többi panaszokat tulzottnak állítják.

A nagy csoport munkás mikor délután egyszerre abba hagyta a munkát, a rendőrséghez vonult fel, bejelenteni a sztrájkot s annak okát.

A hol a 80 kőművesből álló csoport elvonult, feltűnést keltett; nem tudták mire vélni a nagy vándorlást s csak hamar elterjedt a sztrájk híre a városban.

A rendőrségtől az ipartestülethez utasították a kőműveseket, a hol Bertsey György elnök igyekezett helyreállítani a megbontott rendet.

Bertsey György a csoporttól követve a vállalat irodájába ment s kölcsönösen kapacitálta a vállalatot és a sztrájkolókat küldöttségét, hogy ne fejlődjék tovább a bonyodalom. A kőművesek a fél órai munka hosszabbítást semmi esetre nem akarták elfogadni, mert a fizetés emelést ezzel nem látják arányosnak. A többi sérelmekről eltekintettek volna.

A tanácskozás végre is, daczára Bertsey György jóakaró közvetítésének, eredménytelenül ért véget, mivel a vállalkozó megbízottja visszautasította a munkások kérelmét.

Ma este fogja az ipartestület békéltető bizottsága tárgyalni az ügyet.

A törvényszéki palota építésénél csak kevés számú napszamos dolgozik, akik földásással foglalkoznak. A hol mint hangya bolyban nyüzsgött a sok munkás, most alig van élet.

Azt hisszük, mindkét részen kellő tapintattal s jó akarattal mielőbb helyre állítják az előbbi állapotot.

Sertésvész Nagyváradon.

— A gazda közönség réme —

Alig oldták fel városunkat a sertésvész miatt elrendelt zárlat alól alig lélegzett fel ismét a gazda közönség, mely óriási mértékben megérezte ennek súlyos következményét, ma már ismét rettegésbe tartja a polgárságot.

Már napok óta itt-ott elhullott egy-egy sertés de nem sikerült megállapítani, hogy sertésvészben hullottak-e el, annyi azonban bizonyos, hogy ezen betegség tünetei között pusztultak el.

Tegnap ismét az a hír terjedt el, hogy Alsó-Pecze-utcán rövid idő közökben három sertés hullott el egymás után, s e r t é s - v é s z b e n

A rendőrséghez bejelentették az esetet intékedtek is azonnal s a vizsgálat fogja kideríteni, hogy igaz-e a vészről elterjedt hír s ha csakugyan a veszélyes betegség ölte meg ez állatokat, ellehetünk készülve az újabb zárlatra, a mely ismét megbénítja a sertés behozatalt és kivitelt.

Ez utóbbi számításba sem jöhet, mert Nagyváradon nem nagyon sok gazdának van sertése, ami érzékenyen érintené ismét a közönséget, az a sertéspiacz elzárása lenne.

Tapasztaltuk már a vész óriási következményeit. A városi pénztár bevételi naplója, eléggé tanuskodik arról, hogy milyen nagy horderejű kérdés ez Nagyváradra nézve és hogy mennyire csökkent a bevétel azon időben melyben a sertés piac zárlat alatt állott.

Pár nap óta igen megrémítették a gazdaközönséget a sertés vészről rebesgetett hírek.

A rendőrség mindenre figyelmet terjesztő pontossággal indította meg a vizsgálatot s ennek eredményéhez képest, jelenteni fog a minisztériumnak.

E vész híre, tegnap délután, gyorsan terjedt el városunkban s mindenki megdöbbenéssel fogadta. Óhajtjuk, — hogy a vizsgálat e híreszteléseket megczáfolja s hogy a nagyváradi piacra szabadon hajthassa be jószágait a biharmegyei közönség, mely már a nélkül is oly sok rövidséget szenvedett a vész miatt.

SZINHÁZ ES MŰVESZET.

A gyimesi vadvirág.

(—n.) Géczy István jeles népszínműve tegnap már negyedszer került színre elég nagy számú közönség előtt, a mi mendenesetre arról tesz tanuságot, hogy a közönség mindig szívesen fogadja s örömet megnézi azt a műjót, legyen bár az, a ma már annyira lenézett népszínmű is.

Az előadás a magasabb igényűeket is kielégíthette.

Székely Irén (Magdolna), mint mindig, úgy tegnap is igen szépen játszott. A közönség minden dalát megújraza.

Amo n Margit a Mária szerepében ügyeskedett. Mi nem egészen olyannak képzeljük Máriát, mint amilyennek ő bemutatja; fájdalomában kissé természetesebbnek s örömben kissé elevenebbnek. Szépen előadott dalai azonban tegnap is sűrű tapsot arattak, különösen a Székely Irénnel együtt előadott gyönyörű duett után.

Tompa Kálmán, Pintér Imre, Kovessy kifogástalanul játszottak.

Pesti éppen olyan esztelen volt, mint az első előadás alkalmával. Ugy látszik ő megelégszik a karzat elismerésével.

Keszler komolyan fogja fel szerepeit s tehetséges színész. Az öreg Prezsmer szerepében kifogástalan volt.

A közönség egy része az utolsó előtti jelenetnél távozott a színházból s az nagyon, de nagyon elegáns. Akárcsak azok az előadás köz-

ben való hangos diskurzusok s beleszólások. Lehet, hogy ezt némelyek fővárosiasnak s igen sikkesnek találják; mi azt hisszük ilyenkor, hogy — Mucsán vagyunk. Az az dehogya! Mucsán sokkal udvariasabbak az emberek a szomszédaiakkal szemben.

Mariana. Paulayné Adorján Berta, a budapesti Nemzeti színház művésznője a tegnapi esti gyorsvonattal Nagyváradra érkezett, hogy mint a Leszkay társulatának állandó vendége városunkban 4 hónapig vendégszerepeljen. A művésznő ma lép fel először Echeagaray »Mariana« című drámájában, melyről lapunk tárczarovatában bővebb ismertetést közlünk. — A Budapesten nagy sikert aratott darab a váradi közönség előtt is bizonyára nagy tetszésben fog részeseülni.

MULATSÁG.

A nagyváradi »Katholikus-kör« juniálisa.

Ma expediálja a »Kath. kör« meghívót a Pünkösdi másod napján rendezendő nagy arányú juniálisa. Az igen sikerültnek ígérkező mulatságra Nagyvárad előkelő hölgy közönsége nagyban készül s biztosra vehető, hogy kedvező idő esetében a juniális napján az ünnepek miatt amugy is rendkívül látogatott Szent-László fürdőbe igen sok ember fog kirándulni. — Éjjel különvonat fogja haza szállítani a meghívott vendégeket. Minthogy a táncmulatság zárteremben folyik le, ha csak rendkívül kedvezőtlen idő nem lesz, okvetlenül meg lesz tartva a kitűzött napon.

A juniálisa a következő meghívót vettük: A nagyváradi »katholikus kör« 1897. évi június hó 7-én A Szent László- (püspök) fürdő gyógytermében zártkörű nyári táncmulatságot rendez, melyre czimedet és családját tisztelettel meghívja a vigalmi bizottság. A tánc este 7 órakor veszi kezdetét. A tisztelt meghívottakat kérjük, hogy e meghívót, — mint belépési jegyet, — magukkal hozni sziveskedjenek. Éjjel külön vonatokkal fogunk rendelkezni; ennek indulási idejét a helybeli lapok útján közlendjük.

Imrik Gusztáv
elnök.

Diószegi Győző Stettner János dr. Gyenge Béla
alelnök. alelnök. alelnök.

ifj. Jelinek Ferenc Schweiger Jenő
háznagy. jegyző.
Kelemen Kálmán Bozóky Géza
pénztárnok. ellenőr.

Adamik János	Moldoványi Gyula
Bárdossy Ferenc	Moldoványi János
Beleznay Antal	Moldoványi László
Beliczay Elek	Némethy Ferenc
Benkő Ernő	Nuszbek Sándor
Bozóky Kálmán dr.	Oó Dezső
Cserey Béla	Órley Dénes
Demetrovits Elek	ifj. Órley Kálmán
Fábray István	Papp János
Géher Lambert	Pfalz Kálmán
Hoffmann Károly	Podhradszky Rezső
Jelinek Géza	ifj. Rimanóczy Kálmán
Juricskay Aurél	Rózsa Ambrus
Kalmár Illés	Serly Jenő
Kolb Árpád	Solty Béla
Kolb Géza	Stocker József
Lakatos József	Sziládky Imre
ifj. Maróczy János	Szkalák József
ifj. Márkus János	Sztachó Károly
Medvigy Eugén	Vidosits Gyula
Mikó Gyula dr.	Vojtkó Andor
Miskovszky Jenő	Wawrek Kálmán dr.

A döntő csata.

A diplomacia vállvetett munkájának melyet a harcoló felek kibékítése érdekében már több mint egy hete folytat, eredménye, az, hogy a görög és török sereg újra összemerte erejét egy döntő ütközetben Domokosnál. A török szultán

nagyon is magas árt szabott a békének melyet még az európai hatalmak követői is teljesíthetetleneknek deklaráltak. A békefeltételek között a hadisarcz 10 milliard forintot (több mint 100 millió forint!) tesz ki, a mi még annál az összegnél is nagyobb, melyet 78-ban a törökök az oroszoknak fizettek. Világos ebből, hogy a török folytatni akarja a háborút és a görögök meg a lázadást. A döntő csata első napja különben nem kedvezőtlen a görögökre nézve, de a végleges eredmény tekintve a törökök számbeli fölényét, nagyon kétes.

A háboru sebesültjének ápolására a magyar vereskereszt ma 3000 frankot küldött.

Ma vett távirataink a harcztérről a következők:

Részletek a Domokos csatáról.

Athén, máj. 18, (Saját tudósítónk táv.) Megerősítést nyer a hír, hogy a törököket Domokosnál visszaverették. Mauromichális tábornok a jobb lábán sebesült meg. A jobb szárny mintegy 6 kilométernyire húzódott vissza eredeti állásától.

A török csapatok fölvonulása.

Konstantinápoly, máj. 18. (Saj. tud. táv.) Tegnap indult el Muratliból a 48-dik szervonat 1 redifászlóaljjal és 800 kisázsiai önkéntessel. Az újabb elrendelt mozgósítás alapján eddig 55 redifászlóalj indult utnak Maratliból. Ezenkívül Drinápolyból is történtek csapatszállítások mert tegnap ment utjára a 12-ik szervonat. A porta értesülései szerint a törökök veszteségei a legutóbbi epiruszi csaták alatt 300 halottra és 500 sebesültre rugnak. A görögök állítólag 2000 embert vesztek.

A főharcztérről.

Athén, máj. 17. (Saj. tud. táv.) Domokosból jelentik: A görög sereg jobb szárnya a háromszoros tulerő elől kénytelen volt a centrum felé visszahúzódnia. A csata még naplementekor is tartott.

Athén, máj. 17. (Saj. tud. táv.) Domokosból érkezett sürgöny szerint a törökök a görög jobbszárny ingadozása dacára visszaverettek. Mauromichális tábornok állítólag megsebesült.

Athén, máj. 17. (Saj. tud. táv.) A törökök megszállották Kitiki helység hadállásait. A görögök hátráló mozdulatot tesznek az Otyris hegyszorosai felé.

A görög király helyzete.

Athén, máj. 18. (Saját tudósítónk táv.) A törökök békefeltételei itt mindenütt igen kínos benyomást keltettek. Az antidinasztikus érzelmek mind nagyobb tért hódítanak és féltős, hogy ezeknek komolyabb megnyilatkozása is megtörténik.

A kegyetlen törökök.

Konstantinápoly, máj. 17. (Saj. tud. táv.) V. Konstantin ekuméniai patriarka — mint a Kel. Ért.-nek jelentik — meglátogatta Calice br. osztrák-magyar nagykövetet, mint az itteni diplomáciai képviselők doyenjét. A látogatásnak az volt a célja, hogy a patriarka tudomására hozza a nagykövetnek, hogy több görög lakost elfogtak s ezekkel most — a hozzá beérkezett jelentések szerint — igen kíméletlenül bánnak. A nagykövet kijelentette, hogy a portán interveniál ez ügyben és tudomására hozza azt a nagyhatalmak többi képviselőinek is, a kik időlegesen pártfogásukba vették Törökország görög lakóit.

Csata Domokosnál.

Lánia, máj. 17. (Saj. tud. táv.) Domokosból jelentik: A török gyalogság, lovasság és tüzéség, melynek létszáma 35.000 embert tesz ki, ma délben több ponton támadást intézett a görög sereg ellen. A balszárny és a centrum déli irányban iparkodott előre nyomulni, hogy Domokost blokkolja és a domokos-pharsalusi országuton egész Tzonthán faluig hatolt előre. A Domokosnál állást foglaló tüzéség 7000 méternyi távolságból igen pontos tüzelést kezdett a törökök ellen, akik Pharsalus felé vonultak vissza. A jobbszárnyon igen jelentékeny török haderő fenyegeti Smolenszkinnek halmyrosi hadállásait.

TAVIRATOK

Katholikus autonómia.

Budapest, máj. 18. (Saját tud. táv.) A kath. autonómiai kongresszus összehívására vonatkozó királyi rezolúció tegnap leérkezett Wlassic-hoz aki ezt nyomban elküldte a hercegprimásnak. A »Budapesti Hírlap« értesülése szerint a királyi leirat keltétől számított hat hónap leforgása előtt kell kitűzni a kongresszus idejét. A határnapot szeptember végére várják.

A képtárak tolvaja.

Bécs, máj. 18. (Saját tudósítónk táv.) A képtárak tolvaja dr. Lenkei Béla sátor aljaujhelyi születésű 26 éves orvos, nyomasztó anyagi helyzetét hozza okul. Lakásán nagy csomó szerszámot, képtári katalógusokat találtak.

Uj orleans-i szüz.

Páris, máj. 18. (Saját tudósítónk táv.) Mária Dorottya párisi tartózkodása nagy politikai tüntetésre adott alkalmat. Kétezernél több embert fogadott s egy vásárcsarnokbeli asszony beszédet intézett hozzá az új kor Jeaneottjának nevezte.

SZERKESZTŐI POSTA.

F. P. Helyben. A hivatalos dolgok szelöltetése, ha ilyen apró dolgokról van szó, nem a lapokba való. Az államvasutaknál alig is hihető ilyen dolog. Különben is a legegyszerűbb módja a sérelem bejegyzése a mindenütt kéznél levő panna szkönyvbene. Okvetlenül megtorlást nyer a dolog ez uton.

UJ VASUTI MENETREND.

Érvényes 1897. május 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felől gyorsvonat 8 ³⁰ regg., 2 ³⁰ éjjel, személyvonat 11 ³⁰ d. e., 2 ³⁰ d. u., 11 ³⁰ éjjel.	Budapest-Püspökladány felől gyorsvonat 7 ⁰⁰ este, 2 ¹⁵ éjjel, személyvonat 7 ³⁰ reggel, 3 ⁴⁵ d. u., 1 ⁴⁵ éjjel.
Kolozsvár felől gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ¹⁵ éjjel, vegyes- vonat 1 ³⁰ d. u., szemé- lyv. 3 ⁰⁰ délután, 2 ⁰⁰ éjjel.	Kolozsvár felől gyorsvonat 2 ³⁰ este, 8 ³⁰ reggel, személyvonat 10 ⁴⁵ éjjel, 11 ¹⁵ d. e. vegyesvonat 8 reggel.
Csaba-Arad-Szeged felől személyvonat 10 ³⁰ d. e., 4 ³⁰ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felől vegyesvonat 8 ³⁰ r., szemé- lyvonat 9 ³⁰ d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskó felől ve- gyesvonat 4 ¹⁰ reggel, 2 ¹⁰ d. u.	Vaskó - Belényes felől vegyesvonat 8 ⁴⁵ d. e. 9 ¹⁵ este.
Érmihályfalva felől ve- gyesvonat 6 ³⁰ r., 5 ⁴⁵ d. u.	Érmihályfalva felől ve- gyesvonat 8 ³⁰ r., 9 ¹⁵ este.
Ósi-Kót-Gyoma felől sze- mélyvonat 5 ³⁰ r., vegyes- vonat 2 ³⁰ d. u.	Gyoma-Kót-Ósi felől ve- gyesvonat 9 ³⁰ d. e. személyvonat 9 ³⁰ este.
Nagyvárad-Püspök-Fé- lixfürdő. (Nagyvárad- ról indul) 9 ³⁰ regg., 4 ¹⁵ d. u. — Vástartól 8 ¹⁵ regg., 2 ³⁰ d. u. és 4 ³⁰ d. u., 6 ³⁰ este. (9 ³⁰ reggel csak vasár- és ünnepnap.)	Félix- és Püspökfürdő- ból 9 regg., 11 ³⁰ d. e., 6 ¹⁵ este. — Vástartól 9 ³⁰ regg., 11 ³⁰ d. e., 4 ⁰⁰ d. u., 6 ³⁰ este, 8 ³⁰ este, 9 ³⁰ este. (10 ³⁰ este csak vasár- és ünnepnap.)

A fűrdővonatok csak szept. 15-ig közlekednek.

KÖZGAZDASÁG.

Szőlészek országos szövete. A magyarországi szőlészet gyors fellendítését czélzó egyesület, Nagyváradon is megkezdte áldás-dus működését. Nagyváradra V e n d l e r Nándor gazdasz (Nagy fürdő utca 663 sz.) viszi az egyesület ügyeit s ugyancsak nála jegyezhetők elő a részvények is. A szövetkezet által nyújtandó előnyöket (kölcsönt, stb.) csak is az élvezheti, aki részvényesként belép a szövetkezetbe. Az alapszabályok, tovább az egyesület élén álló legjobb nevű nagyon ismert szőlészeti szakfőriak arról biztosítják a közönséget, hogy ez egyesület óriási mértékben hozzá fog járulni borgazdaságunk fellendítéséhez, melynek

tönkre jutását, igen nagyon megérezte minden a közérdeket nagymértékben előmozdító szövetkezetek, bátran ajánljuk a gazda közönségnek.

Sertésszállítás Ausztriába. A földmivelésügyi miniszter táviratilag tudatta tegnap Nagyvárad város polgármesteri hivatalával, hogy a sertések szállítása Nagyváradról május hó 20-tól Ausztria egész területére szabad. Ezzel az engedménnyel azonban vajmi keveset érünk, mert Nagyváradról nincs mit szállítani Ausztriába, sőt még Biharmegye területén is igen kevés a sertésállomány.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetmény.

Mint a m. kir. szab. Osztálysorsjáték nagyváradai főelárusítói ezennel közhirrre tesszük, hogy a sorsjegyek vételére előjegyzéseket már most díjtalanul elfogadjunk és a viszontelárusítókat előnyös feltételekben részesítjük.

Biharmegyei takarékpénztár.

Salon garnitúrák 55 forinttól feljebb

Van szerencsénk a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy *Kossuth-utcán* (Biharmegyei takarékpénztárral szemben) a mai modern kornak megfelelő

98-14-20

BUTOR ÜZLETET TÓTH és TONK

cég alatt nyitottunk, hol mindennemű száraz anyagból készült

fa, kárpitos, vas, valamint konyha-butorokat

raktáron tartunk. — Asztalos és kárpitos-műhelyünket melyet saját felügyeletünk alatt vezetünk, ajánljuk a n. é. közönség becses figyelmébe. — Nagy raktárt tartunk mindenféle butorokból; továbbá *szállodai, vendéglői, kávéházi* berendezéseket a legolcsóbb árban szállítunk és pontosan fogantositunk. — *Javításokat és csomagolást elvállalunk a legolcsóbb árban.*

Becsés megrendelését kérve, kérjük raktárunkat megtekinteni, s maradunk kiváló tisztelettel:

TÓTH JÓZSEF,
asztalos.

Két tanuló felvétetik.

TONK EMIL,
kárpitos.

Diványok legjobb kivitelben 15 forinttól feljebb

Lőszőr matraczok 14 frittól feljebb

Afrik matraczok 5 forinttól feljebb

Szandicz Adolf áruházának

végkiárusítása.

Miután üzletemet teljesen **új alapon** rendezem be, *folyó hó 22-től kezdve*

hatóságilag engedélyezett

VÉGELADÁST

rendezek.

Ez alkalommal az összes raktáron levő áruk a **b e s z e r z é s i á r o n a l u l** adatnak el u. m. szövetek, vászon és fehérneműek, férfidivat-cikkek, nap- és esőernyők stb. stb.

Midőn ezen alkalomra a n. é. közönség szives figyelmét felhívom maradok

Kiváló tisztelettel

Szandicz Adolf

139-9-10

Legújabbán beérkezett Francia és angol ruhaszövetek óriási választékban.

Meddig a készlet tart.

Meddig a készlet tart.